

Dupultmoralur

Oddagrein

MORALUR er góður – dupultmoralur er dupult so góður. Hesi orð tyktist sambandsmaðurin Bjørn á Heygum at hava tikið til sína politisku stevnu í hvussu so er, um gingið skal verða eftir atburði hansara í tingmálinum um framtíðarstöðu Føroya.

ÁÐRENN Bjørn á Heygum kom upp í politikk, var hann sera atfinningarsamur mótfegis politikarurum og politisku skipan Føroya. Hann reiggjaði áhaldandi koylin yvir gomlu og ómoralsku politikarunum og teirra atburði í politikki. Bjørn hevði nógv at finnast at, alt var galið, eingin hevði reint mjøl í posanum og illgitingarnar frá penni hansara fuku um oyruni á gomlu politikarunum.

BJØRN hevði nógv evni, ið eftir hansara áskoðan vórðu skeivt skipað í føroyskum politikki. Eitt yndisevni hansara var eitt, ið hann nevndi »minnilutagaranti«. Við hesum sipaði hann til, at politiska skipanin átti at vera soleiðis innrættað, at eisini minnilutarnir fingi síni sjónarmið fram, at skipanin átti at vera soleiðis háttað, at ein meiriluti ongantíð skuldi kunna misnýta sitt vald. Hetta ljóðaði væl – so væl at Bjørn fyrst varð valdur í stýrisskipanarnevndina, síðan inn á ting.

NÚ hevur Bjørn so havt høvi at sýna sín iðgá politiska moral í verki. Hann hevur so at siga verið til próvtøku í sínum egnu idealum. Hetta er hent á tann hátt, at Bjørn á Heygum sum formaður í rættarnevndini hevur havt mál til avgreiðslu, ið ikki hóvar sambandsflokkinum – málið hjá tjóðveldisflokkinum um framtíðarstöðu Føroya.

HVUSSU gekst so unga sambandsalvanum til próvtøkuna? Jú, hann dumpaði við eitt brak! Í staðin fyri at avgreiða málið, sum tað sømir seg einum nevndarformanni við virðing fyri alment galdandi reglum fyri nevndararbeiði, nýtir hann hol og veikleikar í tingskipanini og letur málið detta burtur. Tá maðurin ikki torir at taka avleiðingar av, at ein meiriluti vil nakað annað enn hann sjálvur, nýtir hann tað elligamla knepið at lata málið detta burtur. Jú, sambandsflokkurin hevur her notið gott av minnilutagarantiinum, men á ein annan hátt enn fólk flest mundu ímynda sær, um gingið skuldi verðið eftir orðum Birna, áðrenn hann kom á ting.

HETTA er dupultmoralur, um nakað er tað, og tann syndarliga lagna, hesum máli var fyri, er enn eitt dømi um, at í sambandsflokkinum er einki broytt, hóast nýggjar og ungur kreftir eru komnar framat.

Sosialurin

Kommunuskuldin

Er tað ikki ætlanin at loysa málið?

Viðmerking

Birgir Mohr
skrivar

Í Sosialinum nr. 136 er aftur stór grein um evnið og tvær stórar myndir av kommunufelagsformanninum, harra Jógvani K. Mørkøre. Forvitnisliga lesur tú innihaldið í greinini, men má skuffaður leggja frá tær, tí einki nýtt var borið fram um kommunuskuldina – ella eina loysn av hesum samfelagstrupulleika. Bert eitt sindur av mæni henda og handan vega um spargingar, sum í dag er ein sjálffylgja av tíðini, men hvat er eftir at spara á tí kommunala budgettinum??? Og hvussu við teim mannalagnum, sum hesar spargingar raka?

So samanber kommunufelagsformaðurin stöðuna við loysnina hjá 10.000 hústandum í Føroyum, hvussu hesi fingi sína kreppuloygn framda einsæris við peningastovnarnar. Men hann gloymir, at eitt ella fleiri túsund av hesum hústandum ikki fingi nakra loysn, men fóru á húsangang, mistu hús og heim, og máttu flyggja við familjuni av landinum?

Handan loysnin hjá tær dugir ikki, tí kommunur

kunnu ikki koyrast á húsangang, tað er juridiskt staðfest, so vitt eg havi skilt. Og hesin framhaldandi hungurspolitikkurin kann ikki bara halda óbroyttur fram, so okkurt annað má gerast.

»Higartil hevur so verið gjørt púra greitt, at skuld verður ikki eftirgivin«, sigur harra Mørkøre. Jamen, hvat er so meira at tosa um, tí allar kommunurnar verða ikki fýr fyrri at gjalda sína skuld innan fyrri vísirskoðliga tíð. Og tað er ikki tí tær hava økt skuldarbyrðuna við lánum í seinastu 5-6 árin, síðan figgjarkreppan var eygsjónlig fyrri øll, men tað er tí at skattainntøkan bráðliga minkaði við upp til 50% frá degi til dags, tá landspolitikararnir tóku arbeiðsplássini frá bygdum.

Til dømis í Sandoynni vóru innan fiskiðnaðin umleið 150-200 arbeiðspláss á landi, áðrenn kreppuna miklu. Í Tórshavn vóru um somu tíð umleið 100-150 arbeiðspláss í fiskiðnaðinum á landi. Í dag, eftir kreppuna, siga summi, men kreppan er langt frá av, í dag er 150-200 arbeiðspláss innan fiskiðnaðin á landi í Tórshavn, men í Sandoynni er so gott sum ikki eitt einasta arbeiðspláss í fiskivinnu á landi. Ja, ein yvirgang var so galið, at ikki kundi landast teskur fiskur í Sandoynni, og tað var fyrstu ferð í meira enn 100 ár!

Hvør hevur gildið fyrri kreppuna – øll okkara arbeiðspláss í fiskiðnaðinum vórðu tikið frá okkum og flutt til Havnar púra legalt. Og tað vóru hesi arbeiðspláss, sum skuldu gjalda aftur kommunuskuldina hjá okkum, sum einamest var neyðugar lögur sum fyrirtreyt fyrri fiskivinnu og

fiskiðnaði. Havnagerðirnar vóru eitt fólkakrav, og tær fara ikki avstað aftur, har tær eru gjørdar við hegni og tekniskum skili, tær koma einari framtíð til góðar.

Men tær skulu gjaldast nú, og her standa vit so.

Ein kommunal kreppugrunnur er kominn, ein skái uppá 4-5 ár er fingin, men eingin varandi loysn.

Loysunarorðið millum kommunur í okkara grannalondum eitur »útlíking«, útlíking millum statskassa, amtskassar og kommunukassar, ella bara kommunal útlíking.

Í Norðurlondum er slík útlíking partur av teim solidariskum, demokratiskum prinsippum, sum hesi samfeløg eru bygd á, har er junglulógin tánd.

Eg far at heita á teg, harra kommunufelagsformaður, um ikki at sita og biða eftir, at nakar annar skal loysa trupulleikar kommununnar. Stuttfreistaða loysnin er at gera kommunala kreppugrunnin til ein útlíkingargrunn fyrri kommunuskuld, sum sanar allar kommunur til eina nærri ásetta mesta skuld av 3 ella 4 skattaútlíkingum anno 1996, ella okkurt líknandi stöði. Hetta kann helst gerast við teimum midlum, sum vera í grunninum tók hesi avtalu 5 árin. Tað er møgulegt, at Landskassin eigur at vera partur av hesi loysn. Soleiðis koma allar kommunur aftur í normala stöðu og undir nøkurlunda somu kor, virka sum kommunur aftur eftir kreppuna miklu, sum flutti all grundarlag undan okkum.

Hetta vil so helst viðfæra eina nýggja kreditorloysn, sum tá verður nógv lættari at samráða upp á pláss, tí tá

eru allar kommunurnar eins væl/filla fyrri, tá allar tá færa fyrri at gjalda sambært avtalu.

Síðan eigur upp á longri sikt hesin trupulleikin um ójavnvan at verða loystur við at gera kommunala kreppugrunnin til ein felagskommunalan útlíkingargrunn, soleiðis at ein útjavnning fer fram hvørt ár millum kommunurnar í Føroyum – óansæð um tær verða 50 ella 10 í tali framyvir – av skattainntøkum samanbórið millum inntøkur per innbúgva. Tað vil í ávísan mun forða fyrri, at ikki ein og sama kommuna ár um ár fer við broðurpartinum av øllum ágóðanum í hesum landinum til mismun fyrri fólkini í hinum kommununum. Hesin afturvendandi trupulleiki stæðgar so harvið.

Annars helt eg meg siggja, at nýggja landsstýrissamgongan hevði við í samgonguskjalinum ein málsetning um endaliga loysn á kommunuskuldini.

Kanska tað hevur áhuga millum limakommunur Føroya Kommunufelags at vita, hvat samgongan her hevur hugsað til loysn?

Men harra kommunufelagsformaður, vænta tær ikki bara viðgongd í hesum arbeiði og ger tær greitt, at málið er ikki at vera samdur við øll, landsstýrið, býráðið í Tórshavn, aðrar kommunupolitikarar í Føroyum osfr. Endamálið er at fáa eina loysn á trupulleikunum, bert úrslitini telja.

Vinarliga,

Birgir Mohr

Lesarabrøv

Ólavsøkutankar um tjóðveldisflokkinn!

Nær fara vit at siggja eina útskiðting av tingfólki hjá tjóðveldisflokkinum?

Hesin spurningur kemur mær oftari og oftari fyrri.

Fert tú at kanna áramálið hjá hesum tingumboðum, kemur tú til tað úrslit, at hesi hava umboðað flokkinn frá

16 árum og longri.

Ein flokki, sum ikki er forur fyrri at endurnýggja seg sjálván, er ikki langt liv lagað.

Flokkurin má og skal fáa nýggj fólk at umboða seg. Nýtt fólk við nýggjum blóði og nýggjum kreftum, skapa

nýggjar impulsir.

Alt gott um tey umboð, ið sita í løtuni, tey eiga tókk uppiborna fyrri sitt arbeiði. Men hvegin haldi eg, at tíðin er bløvin at yngri kreftir sleppa framat, áðrenn hendaðin öldin er við at renna út. Vit kvøða so vak-

urt í eina vísu, at ongin skal hjá ungum alvi, bragdarhugin forða. Hetta er í ferð við í hendað, kemur ikki broyting í.

Dia Ellindsson,
tjóðveldismaður,
Runavík